

Giuseppe
Verdi
Sila
Osudu

OBSAH OPERY

ěj se odehrává v XVIII. století ve Španělsku a Itálii

I. DĚJSTVÍ

I. obraz

Leonora, dcera markýze Calatvary miluje dona Alvara. Otec nesohlasí s dceřinou volbou; původ dona Alvara neodpovídá vznešenosti rodu Calatvarů a starý markýz je pevně rozhodnut zabránit tomuto sňatku.

Alvaro tedy přemlouvá Leonoru k útěku. V této osudné chvíli přistihne milence markýz, napadne Alvara, je však nešťastnou náhodou zabit sám, Alvarovou střelou.

II. obraz

Leonořin bratr Carlos je rozhodnut pomstít otcovu smrt. Bloudí krajem a hledá Leonoru a Alvara. Zatím hrůza a zděšení ze smrti markýze přetrhala pouta milenců, uprchli, a jeden o druhém neví. Carlos na své osudné pouti se setká s cikánkou, které svěřuje své tajemství a rozhodnutí.

III. obraz

Leonora se uchýlila do kláštera. Pronásledována svědomím a hrůzou z bratrovy pomsty, hledá útočiště u převora kláštera.

II. DĚJSTVÍ

IV. obraz

Alvaro se již vzdal naděje, že najde Leonoru. Trýzněn výčitkami, vstupuje do vojska v naději, že najde smrt v boji. Podivným říze-

ním osudu, v bitvě Španělů s Italy, zachrání život donu Carlosovi. Neznají se, oba vystupují pod cizími jmény. Od této chvíle je spojuje přátelství.

V. obraz

V další bitvě je raněn Alvaro. Carlos o něj pečuje, z přítelova jednání však počíná tušit, že kapitán Hereros není nikdo jiný než Alvaro sám.

VI. obraz

Čeká na jeho uzdravení a pak vyzve Alvara na souboj. Alvaro odmítá, teprve hanlivá slova o Leonoře přinutí Alvara chopit se zbraně. Strážce však souboji zabrání a Alvaro je rozhodnut odejít do kláštera.

III. DĚJSTVÍ

VII. obraz

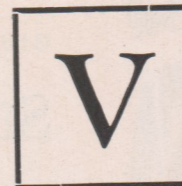
Carlosova touha po pomstě je neuhasitelná. Několik let hledal stopu Alvarovu. Nyní se setkává v klášteře s bratrem Rafaelem, žijícím v pokoře a odevzdání. Carlos opět vyzve Alvara k souboji. Alvaro se odvolává k Bohu, dokazuje svou nevinu, konečně však vyprovokován, přijímá boj.

VIII. obraz

V souboji oba protivníci dospěli až k horské poustevně, kde se naplňuje sudba osudu. Carlos je smrtelně zraněn a Alvaro volá poustevníka. Místo něho se setkává s Leonorou. Příběh končí zoufalstvím Alvara a smrtí obou sourozenců.

„Síla osudu“ Giuseppe Verdiho

šechny z Verdiho 26 oper nejsou stejně živé, působivé a dokonalé. K základu repertoáru na světových operních scénách však bezesporu patří — Rigoletto, Othello, Traviata, Troubadour, Don Carlos, Aida, Maškarní ples a Falstaff. Ty zbývající se nedostávají na scénu zpravidla pro slabiny svých libret. K této skupině Verdiho oper patří Nabucco, Ernani. Sicilské nešpory a také Síla osudu.

Verdi pracoval na tomto dramatickém díle na objednávku Petrohradu, který je přijal s nadšením. Po pozdějším přepracování byla opera v definitivním znění provedena poprvé v Miláně roku 1869.

Vzniku Síly osudu předcházelo vzrušené údobí Verdiho života, kdy se aktivně účastnil italských revolučních událostí, až do prohlášení samostatného italského království v březnu roku 1861. Původní petrohradská premiéra této opery se konala roku 1862. Devětatřicetiletý mistr zde podal nový důkaz svého hudebně dramatického génia.

Opera Síla osudu je velikým, široce rozmáchlým zpěvem o krutých a nečekaných ztrátách, o neuvěřitelně náhlém a záluďném zásahu osudu do lidských životů. Libreto, jež Verdimu připravil F. M. Piave, bylo zpracováno podle dramatu španělského „Dona Alvara“ od Angela Pereze de Saavedry. Verdi si náměty vybíral vždy sám — kromě Rigoletta — a fungoval také jako duchovní motor: všechny přednosti i absurdity libret jdou v podstatě k tíži nikoliv libretistovi, ale Verdimu. Síla osudu je tedy vytvořena na příběhu opravdu romantickém, oplývající únosy, tragickými příhodami, souboji, bitvami, klášterní samotou, životem na zapřenou a konečně vyvrcholením úderem zlého osudu.

Verdi velmi dobře znal meze Piavových schopností, dovedl však ocenit jeho šťastnou ruku při vytváření pestrých, úderných situací. Také lidsky byl Piavovi zavázán. Když přepracovávali Sílu osudu, Piave těžce onemocněl a byl tak zbaven všech příjmů. Verdi ho podporoval až do konce jeho života.

Jak již bylo řečeno, Verdi přistoupil po petrohradské premiéře Síly osudu k revizi tohoto díla nejen po stránce textové. Hudebně přepracoval závěr a přepsal ouverturu. Je to pravá jevištní předehra, pracující v jedinečné gradaci s tématy, použitými v opeře. Dovede navodit tíživou či horečně vzrušenou atmosféru tragédie, nad níž se brzy zvedne opona. Předehra je zahájena

GIUSEPPE VERDI

Síla osudu

Tragická opera o 3 dějstvích

Libreto: F. M. Piave

Český překlad: Karel Kügler a
Bohumil Janeček

Dirigent: Bohumil Janeček

Režie: zasl. umělec Ilja Hylas

Sbormistr: Karel Kupka

Výtvarník scény a kostýmů:
Vladimír Heller j. h.

Choreografie: zasl. umělec Emerich Gabzdyl

Korepetice: Jaromír Šalamoun

Inspicent: Josef Jakš

Napovídá: Marie Pečínková

Markýz Calatrava	Karel Hanuš Karel Průša
Leonora	Agia Formánková Eva Gebauerová
Don Carlos	Vladimír Mach Ceněk Mlčák
Alvaro	Jaroslav Hlubek Jan Janda
Preziosilla, cikánka	Drahomíra Drobková Alena Havlicová Eva Těluškinová j. h.
Páter Guardian	Karel Hanuš Karel Průša
Fra Melitone	zasl. umělec Jiří Herold Milošlav Tolaš
Trabucco	Lubomír Procházka
Curra, komorná Leonory	Zdeňka Diváková Anna Malířová
Starosta	Radoslav Svozil Vojtěch Zouhar
Ranhojič	Rudolf Jusa Karel Rzepa

G

Libretisté Verdiho byli jenom služebníci génia, a to génia tyranského, ale v jeho dramaturgické domácnosti byli nepostradatelní.

Libreto Troubadoura nebo Síly osudu nás možná dnes rozveselí, poněvadž působí jako podivná karikatura romantiky.

Pro Verdiho to karikatury nebyly. Bylo by možno pochybovat o skladatelově vnímavosti ke skutečné literatuře, kdybychom nevěděli, jak vášnivě se Verdi pokoušel o Schillera a Shakespeara.

V

Kurt Honolka: „Na počátku bylo libreto.“

třemi osudovými údery, jež v okamžiku napoví tragédii opery. Ve vztahu Verdiho a libretisty Piava se uskutečnila extrémní situace, kdy se „poezie“ stala poslušnou dcerou hudby. Tento vztah mezi libretistou a skladatelem, který trval několik desítek let, je krátce a výstižně obsažen ve dvou výroci: „Básník udělá všechno, co chce“ (Verdi) a „Maestro si to přeje takhle... basta“ (Piave). Čím náročnější námět, tím aktivněji zasahoval Verdi do tvoření textu. Piave byl obratný řemeslník, vyznal se ve všem, co opera vyžaduje. Pro svoji poddajnost byl Verdiho nejoblíbenějším libretistou.

Od ranného díla Ernani až po Sílu osudu, tedy více než dvacet let, trvala tato spolupráce. Obráží proces Verdiho uměleckého zrání jako žádné jiné společenství. Patří k němu nejen tápavé pokusy krušných galejnických let, ale přináší také velkolepé zrození génia v Rigolettovi a Traviatě.

Kurt Honolka :

„Na počátku bylo libreto“

Básnictví Verdiho fascinovalo, ale je-
stliže chtěl oplodnit svoje divadlo „velkými,
smělými náměty“, byl odkázán na prostřed-
nictví libretisty, i když ho - jak vzrůstalo jeho
mistrovství - degradoval čím dál tím víc na rý-
maře a sám se stával tvůrcem výstavby scén
a dramaturgem. Kořeny jeho oper tkvěly v
překonané formě, pro kterou byly verše jako
tkanivo hudební symetrie nepostradatelné.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě
v redakci Evy Sýkorové, obálka a grafická
úprava Karel Haruda. — Typografická spolu-
práce Jindra Kosourová. Cena 2 Kčs.

DÍLO

OBRAZY
GRAFIKU
PLASTIKY
KERAMIKU - SKLO
TEXTIL - UŽITÉ UMĚNÍ
BYTOVÉ DOPLŇKY

Vám v bohatém výběru nabízí Dílo — podnik Českého fondu
výtvarných umění — středisko Ostrava 1, Revoluční 12 ve svých
prodejnách:

Ostrava 1, Jiráskovo nám. 10

Ostrava - Poruba, Leninova 686

Haviřov II, Zápotockého ul. 45

Valašské Meziříčí, Vsetínská 5

„DÍLA Z DÍLA - ZÁRUKA UMĚLECKÉ KVALITY”
